

גבולות היחידה: פרק יח פסוקים א-יב

נושא היחידה: יתרו מגיע למחנה ישראל

כותב: יאיר לבני

הסבר כללי:

אנו נמצאים בין סיפור יציאת מצרים וההליכה במדבר לבין מעמד הר סיני. יתרו מגיע למחנה ישראל מתוך הכרה באלוקי ישראל. נדגיש בפרשייה זו את מסירותו של יתרו אשר עוזב את עולמו ומעמדו ומצטרף לעם ישראל. נדגיש גם את ענוותו של משה רבינו ביציאה לקראת יתרו ובכבוד שהוא מכבד את יתרו.

פתיחה:

אפשר לפתוח את השיעור בשאלה: "מי אוהב שינויים בחיים?" לעבור דירה, לעבור בית ספר, להיות חולה וכו'.

מה השינויים עושים לנו? איך אנו מרגישים איתם?

נקדים ונאמר כי במשך היום כל אחד שומע כל מיני שמועות, מגיעות לאזניו ידיעות רבות בנושאים שונים, ובכל זאת מעטים האנשים שמשנים התנהגותם בעקבות שמועות וידיעות המגיעות אליהם.

אפשר לתת דוגמא על אדם ששומע על פיגוע, כמה הוא ישנה את סדר היום שלו בעקבות זאת?

להבדיל אדם ששומע על נס, על הצלה מיוחדת, אדם שהיה בהרצאה של אדם שמספר סיפור

חיים מיוחד, כמה אנשים יוצאים ומשנים את החיים שלהם בעקבות זאת?

מעטים. אנו נוטים להמשיך בחיים המוכרים לנו ולא ממהרים לשינויים.

בפרקנו נלמד על אדם ששינה המון בעקבות השמועות ששמע.

בלימוד הפסוקים נשים דגש על מאמץ וההשקעה של יתרו שעזב את הכל- בית, כסף, מעמד,

כבוד - הכל בשביל לפגוש את העם המיוחד של ה'.

עיון בפסוקים:

פסוקים א-ד: נקרא ביחד את הפסוקים. יתרו כהן מדין, בעל מעמד גבוה וחשוב במדין, שומע את כל הניסים ובמרכזם את יציאת מצרים, והוא מחליט לעשות שינוי, הוא יוצא לעם ישראל. שאלה למחשבה: האם אנו מכירים עמים נוספים ששמעו את שמועות יציאת מצרים ולא באו? כמסופר בשירת הים: "אז נבהלו אלופי אדום, אילי מואב יאחזמו רעד. וכו'", מה עלה בגורל אותם גויים – אבדו מן העולם, ויתרו – זכה ללמוד תורה ולהתקרב לה' ולעם ישראל.

בני משה - מתי הם נולדו? מה אפשר ללמוד על משה מהשמות אותם הוא קורא לבניו? משה כל הזמן חושב על האחים שלו, הוא גר בארץ מדין, משה לא עוזב את אמונתו בה' וקורא לילדיו בשמות המזכירים את הנ"ל. שאלה: מתי משה¹ ניצל מחרב פרעה?

פסוקים ה'-י"ב: פגישת יתרו ומשה.

בקריאת הפסוקים נגוון, פעם המורה יקרא ופעם התלמידים ופעם תלמיד מסוים, על מנת ליצור עניין.

בנוסף, במהלך קריאה אפשר לנסות לתת משימה של תשומת לב לפרטים הכתובים (או שאינם כתובים...) בפסוק, המשימה נותנת מיקוד בקריאה. לצורך כך מצורפות גם שאלות למחשבה, כדי הלמידה תהיה משולבת הוראה של המורה עם למידה עצמאית וחשיבה של התלמידים, כך גם קריאת הפסוקים עצמה מקבלת משמעות נוספת² "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה'" - שאלה למחשבה: מדוע משה היה צריך לספר זאת ליתרו הרי כבר קראנו בתחילת הפרשייה שיתרו שמע, ולכן בא? תשובות: אינה דומה שמיעה לראיה משה משלים פרטים נוספים אותם יתרו לא שמע.

הצעות להמחשה:

בחלק הראשון של פסוקים א-ד נתאר ולהמחיש בצורה ציורית, בהצגה כיצד יתרו אורז את חפציו וקורא לאשתו ולאשת משה וילדיה, וכל האנשים מסביב לועגים לו, ומזלזלים בו, אך הוא מתעלם והולך.

¹ רש"י על פסוק ד.

² משימות לדוגמא: לקרוא את פסוק י' ולחפש האם יש בו ביטוי מיותר, לשים לב מי לא מוזכר בפסוק י"ב, אלו ניסים מזכירה התורה שיתרו שמע וכן על זה הדרך. אפשר לתת משימות אלו גם כמלוות קריאה של המורה אך גם כטריגר לקריאה עצמית של התלמידים – "קראו את פסוק י"ב בעצמכם ואמרו לי האם מישהו חסר בו".

נשאל את התלמידים מה לדעתם אמרו ליתרו שכניו וחבריו.

בפסוק ז' - "ויצא משה" – ניתן לתאר או להציג, כמו תהלוכה ענקית ומכובדת של כל גדולי הדור ובראשם משה³ והכל לכבוד יתרו.

כולם מכירים בערך של המעשה של יתרו כפי שהסברנו בתחילת היחידה.

מסרים והפנמה:

שאלה למחשבה, נכתוב בלוח כמשימה לאמצע השיעור:

האם ישנן סיבות נוספות מדוע משה כל כך מכבד את יתרו?

תשובות:

משה מכבד את יתרו מפאת זקנותו.

משה מכבד את יתרו מפאת חכמתו.

משה מוקיר תודה ליתרו – על שהציל אותו ונתן לו לגור בביתו כאשר ברח מפרעה ועל שנתן לו את ציפורה ביתו לאישה.

יתרו מברך את ה' - "כי בדבר אשר זדו עליהם" - אפשר לשים לב לעיקרון של מידה כנגד מידה הנרמז בפסוק זה. על פי המדרש כל מכות מצרים היו במידה כנגד מידה⁴.

פסוק י"ב, נשאל את התלמידים מי חסר בארוחה?

מתוך תשובת התלמידים - להביא את רש"י המלמד כי משה היה "עומד ומשמש לפניהם".

ללמוד מכאן על מידת הענווה של משה. שהלך והכניס את האורחים ודאג לכולם.⁵

לאחר מכן ניתן לשאול את התלמידים מה הם עושים כאשר באים אליהם אורחים, כמה הם עוזרים וכיצד הם מתנהגים...

מבט שלם:

לאחר כל הפסוקים שקראנו, חשוב לשים לב לאירוע המרכזי שמתרחש בפסוקים שלנו, והוא-

הגעת יתרו למחנה ישראל והודאתו לה'. אירוע זה חשוב כל כך בעיני התורה, עד כדי כך שכל

הפרשה נקראת על שמו של יתרו, הפרשה בה משה מקבל תורה משמים במעמד הר סיני,

נקראת על שם יתרו! ללמדנו שיש כאן מעלה גדולה בהכרה בגדולת ה' ובהודאה אליו.

חלק נוסף שבגללו נקראת פרשיית מתן תורה על שמו של יתרו, נמצא בפסוקים הבאים אותם

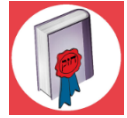
³ על פי דברי רש"י בפסוק ז': "כיון שיצא משה, יצא אהרן ונדב ואביהוא, ומי הוא שראה את אלה יוצאין ולא יוצא?"

⁴ על פי רש"י ואונקלוס על פסוק י"א. אפשר להאריך בנושא ולראות כיצד כל מכות מצרים מכוננות מידה כנגד מידה כמבואר במדרש תנחומא לפרשת וזאת יד.

⁵ אפשר לשאול ולציין את אברהם אבינו כשהכניס אורחים, שגם אצלו כתוב בלשון דומה: "והוא עומד עליהם" (בראשית, י"ח, ח')

נלמד בשיעור הבא.

סיכום:

לאחר שנפגשנו עם דמותו של יתרו, ניתן לתלמידים מטלת כתיבה על התכונות של יתרו שלמדנו מהפרשייה (אפשר לבחור מתוך מספר המשימות המצורפות כפי המתאים לרמה ולדינמיקה בכיתה).
לכתוב על מידה כנגד מידה בניסי יציאת מצרים, אפשר לתת להם את הקטע ממדרש תנחומא (מובא בהערה 4) ושהם יסכמו כנגד מה באה כל מכה.
כתיבת מכתב שיתרו כותב לאנשי מדיין לפני שעוזב אותם.
משחק "טלפון שבור" – להמחשת העניין של העברת שמועות

הרחבה והפניות למקורות נוספים:

נלמד על השמות הנוספים של יתרו, באיזה שם הוא מופיע במקומות אחרים בתורה. האם יש סיבה להבדלים.
רש"י בפרשתנו על פסוק א' מביא את דברי המדרש על כל השמות של יתרו וגם מסביר את המשמעות של חלקם.

נחפש האם ישנן פרשות נוספות שנקראו על שמות של אנשים. האם יש ביניהם מכנה משותף?
האם כל האנשים הללו צדיקים?